

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА

У статті проведено компаративний аналіз базових і концептуальних засад налагодження партнерських взаємин між Україною й Китайською Народною Республікою в різних сферах, особливої уваги надано з'ясуванню причин недостатньої уваги до східноазійського вектора зовнішньої політики України.

Ключові слова: зовнішня політика, українсько-китайські відносини, партнерство.

The article spotlights comparative analysis of the basic and concept principles of the Ukrainian-Chinese partnership in different spheres establishing, special attention is paid to examination reasons for insufficient attention to East Asian vector of Ukraine's foreign policy.

Keywords: foreign policy, the Ukrainian-Chinese relations, partnership.

В статье осуществлен сравнительный анализ базовых и концептуальных основ налаживания партнерских взаимоотношений между Украиной и Китайской Народной Республикой в различных сферах, особое внимание уделено выяснению причин недостаточного внимания к восточноазиатскому вектору внешней политики Украины.

Ключевые слова: внешняя политика, украинско-китайские отношения, партнерство.

---

* доктор політичних наук, професор Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Для розвитку сучасної світової системи властиве істотне посилення позицій азійських держав в економічній, політичній, фінансово-інвестиційній та науково-технологічній сферах. Так, КНР у політичному вимірі є претендентом на глобальний вплив, а в фінансово-економічному плані КНР, Японія та Південна Корея є світовими гравцями [1]. Спільнота АСЕАН також може претендувати на певну вагу в світі, адже навколо неї формується велика кількість об'єднань і форумів як суто азійського характеру, так і із залученням США, Австралії й Нової Зеландії [2].

Але обидва регіони Азії (Східна й Південно-Східна Азія) мають значний конфліктний потенціал, реалізація якого може підірвати стабільність як у регіоні, так і у світі. Тому в безпековому плані Східна Азія є певним джерелом нестабільності в Азійсько-Тихоокеанському регіоні (АТР) як через ситуацію на Корейському півострові (у т.ч. ракетно-ядерну програму КНДР), так і внаслідок високого рівня конфліктності «тайванського питання» для КНР, територіальні суперечки між регіональними державами.

Водночас поряд із активізацією зовнішньополітичної діяльності КНР на глобальному рівні в коротко- й середньостроковій перспективі простежується інтенсифікація її участі в регіональних політичних форумах. Офіційний Пекін розрізняє ті з них, де він може відігравати «час від часу дедалі активнішу, але не провідну роль» (АРФ - Регіональний форум АСЕАН з безпеки, АСЕМ – форум «Азія – Європа»), і ті, де роль КНР може бути головною чи/або другою за значимістю після очевидного лідера (ШОС – Шанхайська організація співробітництва, переговори з північнокорейської ракетно-ядерної проблеми, «Східноазійське співтовариство»). Дотримуючись своєї традиційної тактики «обережності й поступовості», КНР формально не декларує власного прагнення до лідерства в цих форматах, залишаючи провідні позиції, відповідно, Москві, Вашингтону й АСЕАН. Натомість офіційний Пекін зосередився на

вибудовуванні «форматів співробітництва» - інтеграційних схем без участі США, як-то «АСЕАН + КНР» і «АСЕАН + 3».

Наразі в Україні відбуваються інтенсивні трансформаційні процеси, що в контексті головної мети зовнішньої політики спрямовані на втілення в життя комплексу внутрішніх реформ у державі, а також націлені на поліпшення добробуту українських громадян і досягнення європейських стандартів в усіх сферах громадського життя. Тому ключовими принципами нової вітчизняної зовнішньої політики виступають:

- активна дипломатія, за якої докладається більше зусиль для подолання прогнозованих і не прогнозованих викликів у світі, що швидко змінюється;

- прагматизм, який передбачає розвиток плідних відносин з усіма міжнародними партнерами України й спрямований на досягнення конкретних результатів;

- послідовність, коли поряд із Європейським Союзом (ЄС), Росією та США, що залишаються ключовими стратегічними партнерами України, вона є відкритою для всіх регіонів планети й налагоджує контакти з новими партнерами в усьому світі, в т.ч. у Східній Азії (останнім переконливим підтвердженням цього є державний візит Президента України В.Ф.Януковича до Китаю 3-6 грудня 2013 р.). Позитивна динаміка взаємин із новими глобальними та регіональними лідерами дозволила офіційному Києву започаткувати «політику нових можливостей».

З розпадом Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин АТР перетворюється на другий за значенням після ЄС регіон світу й третій за масштабами інтеграційних процесів після Європи та Північної Америки (НАФТА). Динамізм економічного розвитку, налагодження активного політичного діалогу між регіональними та позарегіональними державами як на двосторонньому рівні, так і в рамках багатосторонніх регіональних форумів посилюють тенденцію виведення АТР на рівень головного центру світового економічного та політичного тяжіння, двигуна розвитку світової

цивілізації, аналогічного тому, яким попереднього століття були Європа й США.

Припинення проєкції глобальної конфронтації на Східну Азію дозволило вивільнити внутрішні сили регіональної системи та використати їх для самостійного розв'язання широкого кола безпекових питань. Тому зворотним ефектом побоювань бути покинутими основними союзниками, для держав цих регіонів стало усвідомлення можливостей самим перетворитися на провідних акторів у регіональному просторі.

Найбільшою мірою зникнення біполярного протистояння та розпад СРСР вплинули на роль КНР у системі міжнародних відносин у Східній Азії. Для Китаю трансформації глобальної та регіональної систем дуже істотно змінили безпекове середовище та, відповідно, модель поведінки держави в межах регіональної системи. Росія та Японія, які протягом тривалого часу виступали основними джерелами загроз для Китаю, втратили цю роль. Нормалізація відносин із Росією, її істотне військово-економічне послаблення, усунення принципових протиріч сприяло початку зближення КНР та Росії, що потенційно могло бути міцною основою для започаткування Китаєм власної структури багатосторонніх безпекових і оборонних інститутів у регіоні.

У випадку ж із Японією та Республікою Корея, їхнє перебування в кільватері американської політики у військовій та безпековій сферах, відсутність власних розвинених стратегічних військових наступальних можливостей дозволяли КНР не розглядати ці держави як окреме джерело небезпеки. Хоча водночас тісні союзницькі відносини Токіо з Вашингтоном створюють специфічне китайське сприйняття Японії як додаткового ресурсу американської силової політики у Східній Азії.

Таким чином, із завершенням холодної війни для КНР у регіональному просторі об'єктивно залишився лише один опонент - Сполученні Штати Америки, чия участь у забезпеченні балансу сил ґрунтується на трьох основних елементах: збереження власної військової

присутності у Східній Азії, підтримання існуючих військово-політичних союзів та запобігання утворенню нових союзів іншими державами. Однак завершення конфронтації та скорочення збройних сил з боку СРСР наприкінці холодної війни означали для регіональної стратегії США фактичну втрату обґрунтованості й раціональності.

Ключовим мотивом дій американської адміністрації зі скорочення військ на закордонних базах у Східній Азії є не прагнення відновити силову рівновагу із провідними військовими потугами на нижчому, адекватнішому новим реаліям, рівні, а втрата структурного імперативу, який визначав роль США в системі балансу сил на Тихому океані протягом усієї холодної війни. Отже, система міжнародних відносин у Східній Азії на поч. ХХІ ст. зазнала кардинальної трансформації: замість біполярної в регіоні остаточно сформувалася багатоцентрична та багатовимірна структура, а лідерські функції в регіоні почали поступово переходити до Китайської Народної Республіки.

Активізувалися й процеси пошуку нових форм співпраці, переформатування діяльності старих регіональних організацій у напрямі інтеграції та створення нових форумів інтеграційного типу. Азійсько-Тихоокеанський регіон приваблює сьогодні як світовий центр найбільшого економічного зростання, що випереджає інші регіони світу за темпами розвитку й упровадження провідних технологій. Разом із державами Америки країни регіону становлять половину групи «Великої двадцятки».

Але азійський напрям довгий час перебував на периферії зовнішньої політики України, хоча після проголошення її незалежності в рамках перших концептуальних документів, зокрема, Постанові Верховної Ради України «Про Основні напрями зовнішньої політики України» від 2 липня 1993 р., був задекларований намір розвивати відносини з «країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону, які відіграють помітну роль у світовій та регіональній політиці, мають високий рівень економічного розвитку, розташовані у стратегічно важливих для Української держави регіонах»,

причому «нові індустріальні держави», Японія, Південна Корея, Сінгапур, Індія та Китай були виділені в якості найбільш перспективних партнерів [3].

Проте, надалі відносини України з азійськими країнами здійснювалися доволі безсистемно. Невизначеність концептуальних підходів до АТР визначила звуження відносин України з країнами Азії переважно до економічної співпраці, головним рушієм якої стали інтереси приватних компаній, у першу чергу - українських експортерів та імпортерів товарів і послуг. Водночас, роль держави у розбудові азійського вектору зовнішньої політики України обмежилась загальною підтримкою розвитку торгівлі. Єдиним винятком стали окремі двосторонні проекти у військово-технічній та аерокосмічній галузях, які також не набули системного характеру.

Між тим збільшення економічної й політичної ваги азійських країн загалом та посилення політичного значення Східної Азії як регіону взаємодії ключових інтересів провідних держав світу стали чинником кардинальних змін в сучасній системі міжнародних відносин, що, у свою чергу, зумовлює необхідність перегляду Україною своїх підходів до АТР. Важливим чинником такої потреби є зміна парадигми зовнішньої політики України, розпочата у 2010 р., в основу якої покладено принципи позаблоковості, прагматизму, розвиток відносин зі стратегічними партнерами, а також орієнтація на національні політичні та економічні інтереси й модернізацію країни.

Україна недвозначно позиціонує себе як європейська держава, що не заважає їй мати суттєві економічні інтереси в Східній Азії. Водночас, провідні азійські держави також вбачають в Україні європейського актора та розглядають український ринок як частину загальноєвропейського. Таким чином, успішний розвиток азійськими країнами взаємовигідного співробітництва з європейською державою – Україною стає істотним чинником інтеграції України до Європи.

Наведені вище чинники вимагають визначення розвитку відносин з азійськими країнами, й передусім КНР, пріоритетним напрямом зовнішньої політики України нарівні з відносинами з РФ, ЄС та США. Формулювання чіткої мети, стратегії розвитку відносин з регіоном Східної Азії та конкретних завдань двостороннього співробітництва підвищить ефективність зовнішньої політики України, активізує її зовнішньоекономічну діяльність та допоможе забезпечувати свої національні інтереси.

Китайська Народна Республіка на сьогодні – світовий лідер останніх тридцяти років за темпами зростання промислового та фінансового потенціалу (за винятком 2012 р., щорічне зростання ВВП жодного разу не було меншим від 8 %), який має другу за розмірами економіку в світі, перетворився на найбільшого світового експортера, кредитора й споживача сировинних ресурсів, державу з найбільшими золотовалютними резервами (3,341 трлн. дол. США в 2012 р. [4]), майбутньою світовою резервною валютою, країну з найбільшим на планеті населенням і армією, в розпорядженні якої знаходиться третій у світі потенціал ракетно-ядерної зброї після США і Росії (в 2010 р. Китай почав розгортання першої в світі протикорабельної балістичної ракети DF-21 з радіусом дії 1600 км, названої в пресі «вбивцею авіаносців», що може помітно вплинути на стратегічне розміщення військово-морських сил в АТР). За оцінками експертів, до 2015 р. китайські ВПС і ВМС досягнуть паритету з американськими в західній частині Тихого океану [5].

Нині КНР завершила період зміни влади, її передачі від керівників «четвертого» до представників «п'ятого покоління», що був започаткований на XVIII з'їзді правлячої компартії 8-14 листопада 2012 р. В кінцевому підсумку 14 березня 2013 р. Голову КНР Ху Цзіньтао змінив його заступник Сі Цзіньпін, а 16 березня - Голову Державної ради Вень Цзябао - віце-прем'єр Лі Кецянь. На нову розстановку сил у глобальному масштабі спричинить подальше зростання Китаю, чії амбіції на світове

лідерство підтверджуються не тільки економічною та фінансовою, а й зростаючою політичною та військовою міццю.

У своєму розвитку Китай досяг такого рівня (лише ВВП за паритетом купівельної спроможності в 2012 р. склав 12,61 трлн. дол. США проти 15,94 трлн. у Сполучених Штатах), що вже здатен почати розширення стратегічних кордонів «життєвого простору» силовим шляхом, а його внутрішні проблеми сягнули такого масштабу, коли таке розширення стає нагально необхідним. Причому ніхто вже не зможе перешкодити офіційному Пекінові, оскільки США помітно знесилені війнами в Афганістані й Іраку, а також економічними труднощами й величезним зовнішнім боргом; ЄС перебуває в стані перманентної господарської кризи й кардинального скорочення своїх збройних сил та військових витрат, а Росія поступово втрачає рештки колишнього військового потенціалу.

Тому на сьогодні зовнішня політика КНР проходить стадію перезавантаження в умовах розширення можливостей і впливу країни. Китай перетворюється на глобальну державу, в якій є власні інтереси по всьому світові, а чергові китайські мільярди інвестицій впливають на долі цілих держав і регіонів. На міжнародному рівні офіційний Пекін наголошує на завершенні 20-річної епохи існування «однополярного світу» на чолі зі США й закликає до створення «багатополярного» з новою фінансовою архітектурою, прагне заручитися міжнародною підтримкою своїх ключових інтересів: суверенітету над Тайванем, невизнання світовим співтовариством його незалежності й позбавлення легітимності Далай-лами. Водночас, у рамках міжнародних універсальних і регіональних організацій КНР бере участь на засадах мінімальної відповідальності.

В зовнішній політиці Китай виходить з основоположного національного інтересу – економічного виживання, з чим пов'язане його наполегливе прагнення зміцнити присутність у різних частинах світу, де розташовані великі поклади стратегічної сировини, й забезпечити

транспортні шляхи її доставки. Водночас усередині Китаю й досі вживається концепція «втрачених територій» зарубіжних країн, суверенітет яких на міжнародному рівні формально визнається. Але це не стосується територіальних спорів офіційного Пекіна з Індією, В'єтнамом і Японією, а також проблеми Тайваню.

Водночас, як уже зазначалося, одним із важливих зовнішньополітичних завдань КНР у Східній і Південно-Східній Азії стверджується пропаганда концепції «стратегічних кордонів і життєвого простору», відповідно до якої в 2012 р. здійснювалася реформа Народно-визвольної армії Китаю (НВАК). Цей документ було розроблено для обґрунтування правомочності ведення нею наступальних бойових дій за відсутності будь-яких зовнішніх загроз, оскільки «життєвий простір» нібито має розширюватися в міру зростання населення, що конче необхідно для забезпечення ефективної економічної діяльності держави та збільшення її природної сфери існування.

Причому жодних меж розширення «життєвого простору» концепція не встановлює, а принцип непорушності кордонів відкидає. Вона має на увазі ведення бойових дій у районах «стратегічних кордонів» чи навіть за їхніми межами в разі виникнення складнощів на шляху забезпечення «законних прав та інтересів» Китаю в АТР. Таким чином, офіційний Пекін готовий напасти першим, як тільки його військова міць зросте, а існуючі кордони здадуться «неприродними»; питання лише в тому, коли та який напрямок він обере для своєї експансії.

Звичайно, експансіоністські прагнення Китаю певною мірою нейтралізуються військово-економічним потенціалом інших держав Східної й Південно-Східної Азії, передусім В'єтнаму, Індонезії, Республіки Корея і Японії. Але, проголосивши в 2011 р. багаті енергоносіями Жовте й Південно-Китайське моря зонами своїх життєво важливих інтересів, КНР уперше відкрито заявила про власні дійсні наміри,

погрожуючи таким чином інтересам США та їхніх союзників – Японії, Республіки Корея і Тайваню – в регіоні.

Поширюючи свій вплив у світі, КНР перетворюється на нову й «передчасну» наддержаву, зрушуючи світову політичну, економічну й військову рівновагу в бік Східної Азії. Офіційний Пекін прагне до формування сіноцентричної Азії, тому його природна обережність дедалі більше витісняється розумінням того, що для обстоювання власних інтересів у мінливому світі слід діяти енергійніше, більш жорстко та цілеспрямовано.

Але протягом 2012-2013 рр. саме попередня китайська політика побудови гармонійного світу з позицій «м'якої сили» (торгівля, інвестиції та економічна допомога) і «приємного сусідства» сприяла доступу країни до життєво важливих природних ресурсів, технологій і світових ринків. Причому Китай не переймається тим, з якими політичними режимами йому доводиться мати справу, в партнерах країні потрібна стабільність, а не добропорядність, як її розуміє Захід. КНР пропонує гнучкі умови оплати, забезпечує адекватне співвідношення ціни та якості й не нав'язує іншій стороні своїх цінностей та політичних уподобань.

Саме ці обставини й варто мати на увазі вітчизняному державно-політичному керівництву в процесі розвитку відносин і поглиблення співпраці з КНР. З 2010 р. в українсько-китайських взаєминах спостерігається істотна активізація, знаковою подією якої стало підписання лідерами двох держав в ході візиту Голови КНР Ху Цзіньтао в Україну 18-20 червня 2011 р. довгоочікуваної Спільної декларації про встановлення та розвиток відносин стратегічного партнерства між Україною та Китайською Народною Республікою.

А в 2012 р., коли відзначалося 20-річчя встановлення дипломатичних відносин між Україною й КНР, в рамках політичного діалогу в березні відбулася зустріч глав двох держав у Сеулі на Саміті з ядерної безпеки; наступного місяця Київ відвідав заступник завідуючого Міжнародним

відділом ЦК КПК Чень Фенсян; в травні відбувся візит в Україну заступника Голови Всекитайського комітету Народної політичної консультативної ради КНР Ліня Вінї; 26-29 червня Пекін відвідав Голова Нацбанку України С.Г.Арбузов.

17-21 липня 2012 р. з офіційним візитом у КНР побував Міністр закордонних справ України К.І.Грищенко, того ж місяця в Лондоні Прем'єр-міністр України М.Я.Азаров зустрівся з членом Державної ради КНР Дай Бінго; 26 серпня – 2 вересня відбувся офіційний візит в КНР делегації МВС України на чолі з Міністром В.Ю.Захарченком, а 7 вересня в Києві Президент України В.Ф.Янукович зустрівся із заступником Голови Постійного комітету Всекитайських Зборів Народних Представників – Чень Чжилі.

Натомість у торговельно-економічній сфері на тлі стрімкого зростання поставок в Україну китайської продукції обсяги українського експорту скорочувались протягом 2004-2008 та в 2010 рр. Лише в 2011 р. спостерігалася позитивна тенденція до скорочення розриву між обсягами китайського імпорту до України й поставками до КНР продукції українських виробників. Протягом 2012 р. обсяги двосторонньої торгівлі товарами й послугами склали 9,783 млрд. дол. США і збільшилися в порівнянні з попереднім роком на 14,6 %. Але знову ж експорт з України до КНР склав лише 1,858 млн. дол. США та зменшився на 17,6 %, а імпорт китайських товарів та послуг в Україну збільшився на 26,1 % і склав 7,924 млрд. дол. США. Таким чином, негативне сальдо для України в 2012 р. становило 6,66 млрд. дол. США. проти 4,27 млрд. дол. США минулого року [6].

Не відповідає можливостям Китаю та потребам України й двостороннє інвестиційне співробітництво: попри нарощування обсягів імпорту з КНР китайські інвестиції в Україну складають лише 0,48 % загального обсягу прямих іноземних інвестицій, а українські інвестиції в Китаї практично відсутні. Щоправда, в ході державного візиту Президента

України В.Ф.Януковича до КНР 2-5 вересня 2010 р. було так підписано низку контрактів, реалізація яких передбачала залучення китайських інвестицій в економіку України. Але отримання масштабних інвестицій з КНР для реалізації інфраструктурних проектів в Україні стримується низкою чинників:

- вимогою китайської сторони щодо надання державних гарантій;
- відсутністю «банку проектів», до якого б увійшли базові інвестиційні проекти в таких сферах як розвиток інфраструктури, енергозбереження й сільське господарство;
- неготовністю української сторони, в ряді випадків, пропонувати інвестиційні проекти, підготовлені згідно вимог світових стандартів або стандартів КНР.

Станом на початок 2013 р. китайські інвестиції в Україну склали лише 18,79 млн. дол. США, тобто збільшилися, порівняно з попереднім роком на 3,569 млн. дол. США. Серед найважливіших інвестиційних проектів в Україні слід відзначити «Повітряний експрес» – організацію швидкісного залізничного сполучення між Києвом та аеропортом «Бориспіль» на суму 342 млн. дол. США, реалізація якого почалася в грудні 2011 р., та проект модернізації ВП «Шахта ім. Д.Ф.Мельникова» ВАТ «Лисичанськвугілля» на суму 85 млн. дол. США.

Таким чином, надійною й перспективною основою успішного розвитку українсько-китайських відносин в коротко- й середньостроковій перспективі може бути лише взаємна повага суверенітету й територіальної цілісності обох держав, а надто неухильне дотримання офіційним Києвом позиції визнання «одного Китаю» зі столицею в Пекіні та визнання Україною Тайваню невід'ємною частиною Китаю. Тим більше, що китайська сторона не має заперечень проти налагодження Україною з островом торговельно-економічних зв'язків, на відміну від офіційних контактів.

Активний політичний діалог між Києвом і Пекіном бачиться в середньостроковій перспективі як важлива передумова інтенсифікації співпраці між двома державами в усіх сферах, зокрема доведення показника двосторонньої торгівлі товарами й послугами в 2015 р. до 20 млрд. дол. США (в 2012 р. він був удвічі менший). У довгостроковій перспективі Україна зацікавлена в залученні потужного інвестиційного потенціалу й новітніх виробничих технологій Китаю для забезпечення модернізації вітчизняної економіки й розбудови інфраструктури, а також в отриманні доступу для українських товарів, послуг і технологій до потужного й найбільшого в світі китайського ринку.

Головним же завданням розвитку двосторонніх взаємин у короткостроковій перспективі залишається збереження позитивної динаміки розвитку торговельно-економічного й інвестиційного співробітництва та взаємодії ділових кіл країн, що слугуватиме більшому зближенню економік, розвитку партнерських, рівноправних і взаємовигідних зв'язків між Україною й КНР. Цьому сприятиме й зростання інтересу в українському та китайському суспільствах до вивчення культурних і наукових здобутків одне одного.

Таким чином, у довгостроковій перспективі одночасно відбуваються «мирний розвиток Китаю» (кодовий термін, покликаний у суспільно-політичному лексиконі офіційного Пекіна замінити конфліктний вираз «мирне піднесення Китаю») й трансформація власне міжнародної системи, головним змістом чого є в політичній області – рух країни від периферії системи до її центру, а в економічній площині – високий ступінь інтеграції КНР у світову систему. В осмисленні Китаєм його ролі в міжнародній системі сталися кардинальні зрушення: впливові пекінські аналітики стверджують, що КНР остаточно позбавилася «менталітету жертви» й натомість активно просувають сприйняття «великодержавницького менталітету».

Сучасні лідери КНР не бачать прямої небезпеки для їхніх політичних позицій із-за кордону. Реальною загрозою вони вважають підриг внутрішньої стабільності як наслідок природної для ринкової економіки нерівномірності в розподілі результатів економічного зростання. Усвідомлюючи дедалі більшу роль глобалізації в розвитку внутрішньої соціально-економічної ситуації в країні, керівництво КНР визначило вихід на світові ринки й можливість впливати на глобальну економіку завданнями зовнішньої політики країни, пов'язаними з інтересами її безпеки.

Таким чином, офіційний Пекін переходить від традиційного курсу на створення по периметру китайських кордонів сприятливих умов для внутрішнього розвитку країни до активної економічної дипломатії, в тому числі в багатосторонніх форматах. Хоча завдання мати мирні кордони з сусідами залишилося й надалі, для чого китайська «відкрита дипломатія» використовує різноманітні новаційні методи (територіальні поступки, заморожування прикордонних спорів, економічний розвиток «спірних районів» і т.д.), на перший план виходить діяльна глобальна і регіональна дипломатія, завдяки якій Китай прагне впливати на події, щоб набути можливості визначати динаміку світової політики й економіки.

Але очікувати легкого й швидкого перетворення Китаю на «нову наддержаву» передчасно, причому проблема полягає не лише в тому, що КНР залишається в групі країн із низькими прибутками на душу населення, чи в її значній залежності від імпорту енергоносіїв. Існують небезпідставні сумніви й щодо здатності КНР засобами військової та технологічної модернізації набути найближчим часом потенціалу, достатнього для ефективного проектування сили за межами національної території й захисту морських комунікацій. Як мінімум, чотири групи суперечностей стримують зовнішньополітичну поведінку КНР: прагнення позиціонувати себе великою державою й реалії порівняно бідної країни «третього світу» в західних і північно-західних провінціях; „політика

відкритості» й принцип «абсолютного суверенітету»; «ідеологічна чистота» й політичний прагматизм; поведінка в рамках двосторонніх взаємин і діяльність у багатосторонніх міжнародних структурах.

Хоча китайські лідери публічно трактують багатополарність як провідну тенденцію сучасності (й засуджують американську монополарність), водночас вони усвідомлюють, що КНР у середньостроковій перспективі не зможе змінити глобальне домінування США. Але останні припускають імовірність перетворення КНР у наддержаву, що несе загрозу інтересам Америки не лише у Східній і Південно-Східній Азії, але й у Центральній Азії, Тропічній і Південній Африці та Латинській Америці. Американська політика залучення КНР доповнилася політикою стримування, передусім у питаннях військової безпеки, всіма наявними засобами США намагатимуться загальмувати процес перетворення КНР у наддержаву з тим, щоб зберегти за собою статус одноосібного лідера-гегемона.

Найболючішим полем відносин між США і КНР у довгостроковій перспективі залишатиметься «тайванська проблема», оскільки політичне поглинення острова материком за допомогою сили призвело б до розмивання системи двосторонніх союзів у регіоні. Водночас, без контролю над Тайванем КНР не лише не зможе почувати себе регіональним лідером, але й завжди буде вразливою для американського тиску у військово-стратегічному, політико-психологічному та економічному сенсі. Відтак офіційний Вашингтон використовуватиме Тайвань як механізм впливу в Східній Азії та перешкоджатиме матеріалізації варіантів возз'єднання острова з материком, одержуючи економічні вигоди від експорту озброєнь на Тайвань та демонструючи йому військову підтримку.

Список використаних джерел:

1. Самофалов В. Китай у новому світовому порядку: становлення супердержави / Володимир Самофалов // Зовнішні справи. – 2013. - № 4. – С. 16-21.
2. Шергін С. Саміт АТЕС в Сінгапурі: парадигма нового зростання / Сергій Шергін // Зовнішні справи. – 2010. - № 1. – С.38-41; № 2. – С.10-13.
3. Постанова Верховної Ради України «Про Основні напрями зовнішньої політики України» // Україна на міжнародній арені: Зб. документів і матеріалів (1991 – 1995 рр.). У 2-х кн. / Упор. В.В.Будяков та ін.; Редкол. Г.Й.Удовенко (відп. ред.) та ін.; МЗС України. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – Кн. 1. - С.36-53.
4. The World Factbook [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html>.
5. Майлз Джеймс. Зміна варті / Джеймс Майлз // Світ у 2012. Український випуск. «The Economist», «Тиждень». – С. 59-60.
6. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Китаєм // Посольство України в Китайській Народній Республіці та в Монголії (за сумісництвом) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://china.mfa.gov.ua/ua/ukraine-cn/trade>.